

9. Rozhok, TL., Kostets'ka, OA., 2018. 'Vid malen'koyi tsehlynky – do rozumnoyi dytynky (From a small brick – to a smart baby)', *Dydaktychno-ihrovyyu posibnyk*, Vinnytsya : KU «ММК», 15 s.
10. Feshyna, YeV., 2011. 'Leho konstruyuvannya v dytyachomu sadku : posibnyk dlya pedahohiv (Lego design in a kindergarten: a manual for teachers)', M. : Sfera, 243 s.

10.33930/ed.2019.5007.11(3)-9

УДК 372:2.016:75

**ОСНОВИ РОЗВИТКУ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
ІНШОМОВНОГО ЛЕКСИЧНОГО ФОНДУ ЗАСОБАМИ
ПРЕДМЕТНОГО МАЛЮВАННЯ**

*BASIC OF FOREIGN LANGUAGE VOCABULARY BY MEANS OF
SUBJECT DRAWING IN ELDER PRESCHOOLERS*

I. O. Morduys, V. G. Poga

Актуальність

дослідження. Одним із домінуючих шляхів забезпечення ефективності процесу навчання дітей дошкільного віку іноземної мови визнаний інтегрований підхід. Він дозволяє розширити рамки спеціально організованих занять і вивести сприйняття дітьми іноземної мови за межі предметності, тобто формувати сприймання її як засобу спілкування.

Постановка проблеми. Як свідчать дослідження, оптимальною реалізацією інтегрованого підходу, в контексті навчання дошкільників іноземної мови, є повсякчасне її включення в життя дитини. Насамперед, варто говорити про використання іншомовного матеріалу під час систематичних занять з різних напрямів освітньої діяльності. Окрім того, не можна залишити без уваги повсякденне життя дітей. Проте, кожен вид діяльності, кожна освітня лінія мають свої особливості інтеграції іноземної мови, без врахування яких результативність даного

Urgency of the research.

One of the dominant ways to ensure the effectiveness of process of teaching preschool-aged children of a foreign language is recognized as an integrated approach. It allows to expand the scope of specially organized classes and to bring the children's perception of a foreign language beyond the limits of objectivity, that is, to form its perception as a means of communication.

Target setting. Studies show that the optimal implementation of an integrated approach in the context of teaching preschoolers a foreign language is its constant inclusion in the life of a child. First of all, we should talk about the use of foreign language material during systematic classes in various areas of educational activities. Furthermore, you cannot ignore the daily lives of children. However, each type of activity, each educational line has its own peculiarities of integration of a foreign language, without which the effectiveness of this process will be minimal.

процесу буде мінімальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея використання інтегрованого підходу в навчанні іноземної мови цікавить науковців достатньо давно. Низка науковців вивчають проблеми впровадження окресленого підходу: Н. Волощенко, І. Вронська, А. Гергель, І. Зимня, І. Косарева, Н. Московська, О. Нельзіна, Т. Полонська, С. Соколовська, І. Федосєєва, Т. Шкваріна та ін. Проте, варто відмітити, що прицільно питання симбіозу процесів навчання дітей іноземної мови та зображальної діяльності знаходимо у невеликій кількості педагогів, як-то: О. Бахталіна, О. Пиличева, О. Федотова, О. Шликова.

Постановка завдання. Зображальна діяльність, зокрема малювання, викликає у дошкільників стійкий інтерес та великий спектр емоцій. Така реакція може слугувати надзвичайно плідним підґрунтям для набуття і розширення знань.

Виклад основного матеріалу. Проведені наукові дослідження доводять, що можна підвищити ефективність опанування іноземною мовою в дошкільні роки за рахунок інтеграції її в різні освітні лінії та види діяльності дітей. Адже таким чином досягається максимальне включення дитини в іншомовне середовище, створюються умови для альтернативного застосування отриманих знань. Це, в свою чергу, якісно впливає на закарбування іншомовної інформації та вивільняє стереотипи щодо модифікування граматичних конструкцій власного мовлення в подальшому. Своєрідність малювання взагалі та

Actual scientific researches and issues analysis.

The idea of using an integrated approach in teaching foreign language has been of interest to scholars for quite some time. A number of scientists are studying the problems of introducing the outlined approach: N. Voloshchenko, I. Vronska, A. Herhel, I. Zymnia, I. Kosarieva, N. Moskovska, O. Nielzina, T. Polonska, S. Sokolovska, I. Fedosieieva, T. Shkvarina et al. However, it is worth noting that we find precisely the symbiosis of the processes of learning a foreign language and visual activity in a small number of educators, for example, O. Bakhtalina, O. Pylycheva, O. Fedotova, O. Shlykova.

The research objectives. Visual activity, in particular drawing, causes a persistent interest in children and a wide range of emotions. Such a reaction can serve as an extremely rich land for the acquisition and expansion of knowledge.

The statement of basic materials. The scientific studies prove that it is possible to increase the efficiency of a foreign language acquisition in preschool years by integrating it into various educational lines and activities of children. After all, the maximum inclusion of the child in a foreign language environment is being achieved in this way and conditions for the alternative use of the knowledge gained are being created. This, in turn, qualitatively affects the recording of foreign language information and releases stereotypes regarding the modification of the grammatical structures of one's own speech in the future. The peculiarity of drawing in general and subject one in

предметного зокрема, як виду дитячої діяльності, відкриває багато можливостей для реалізації інтегрованого підходу в контексті навчання дітей дошкільного віку іноземної мови.

Висновки. Реалізація інтегрованого підходу щодо навчання дітей дошкільного віку іноземної мови під час зображальної діяльності має специфічні особливості, проте є науково обґрунтованим й ефективним процесом.

Ключові слова: інтеграція, навчання іноземної мови, діти дошкільного віку, предметне малювання.

particular as a type of children's activity opens up many opportunities for the implementation of an integrated approach in the context of teaching preschool-age children a foreign language.

Conclusions. The implementation of an integrated approach in teaching preschool-age children a foreign language in the process of visual activity has specific features; however, it is a scientifically based and effective process.

Keywords: integration, foreign language teaching, preschool-aged children, subject drawing.

Актуальність дослідження. Для сучасної людини знання іноземних мов постає нормою, оскільки дозволяє ефективніше організовувати власну життєдіяльність та комунікацію у всіх її сферах. Питання оптимізації процесу оволодіння людиною іноземною мовою поставало перед багатьма дослідниками, результатом чого з'явився науково обґрунтований висновок, що найкращим віком для початку ознайомлення з нею виступає дошкільний період дитинства. Проблема методично грамотної організації навчання дітей дошкільного віку іноземної мови тим більше загострилася в світлі реформ освітньої галузі в Україні. Одним із домінуючих шляхів забезпечення ефективності даного процесу визнаний інтегрований підхід. Він дозволяє розширити рамки спеціально організованих занять і вивести сприйняття дітьми іноземної мови за межі предметності, тобто формувати сприйняття її як засобу спілкування. Автоматично створюються додаткові можливості для активації та закріплення отриманих знань, формування навичок діалогового та монологічного мовлення, аудіювання тощо.

Постановка проблеми. Як свідчать дослідження, оптимальною реалізацією інтегрованого підходу, в контексті навчання дошкільників іноземної мови, є повсякчасне її включення в життя дитини. Насамперед, варто говорити про використання іншомовного матеріалу під час систематичних занять з різних напрямів освітньої діяльності. Окрім того, не можна залишити без уваги повсякденне життя дітей. Проте, кожен вид діяльності, кожна освітня лінія мають свої особливості інтеграції іноземної мови, без врахування яких результативність даного процесу буде мінімальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зауважити, що ідея застосування інтегрованого підходу у роботі з дітьми є достатньо зрілою. Серед сучасних вітчизняних авторів, що досліджують питання інтеграції в роботі з дітьми дошкільного віку є А. Беленька, М. Вашуленко, Н. Гавриш, І. Дичківська, Л. Зайцева, І. Кіндрат, К. Крутій, О. Максимова, О. Савченко та багато інших.

Перспективність дослідження питання організації процесу навчання дітей дошкільного віку іноземної мови доведена багаторічним науковим пошуком низки вчених як-то: І. Білоущенко, Т. Бондар, К. Віттенберг, І. Вронська, Н. Гальскова, А. Гергель, Н. Горлова, О. Дем'яненко, І. Зимня, О. Жирнова, Я. А. Коменський, Г. Матюха, О. Негневицька, О. Протасова, З. Футерман, А. Шахнарович, Т. Шкваріна та ін. педагоги вивчали різні аспекти, але всі дійшли висновку, що дошкільний період дитинства виступає найбільш сенситивним за своїм характером для початку ознайомлення дітей з іноземною мовою та формування у них основ іншомовного спілкування.

Авторами досліджуються різноманітні методи та технології оптимізації окресленого процесу. Ідея використання інтегрованого підходу в навчанні іноземної мови цікавить науковців достатньо давно. Низка педагогів вивчають проблеми впровадження окресленого підходу: Н. Волощенко, І. Вронська, А. Гергель, І. Зимня, І. Косарева, Н. Московська, О. Нельзіна, О. Першукова, Т. Полонська, С. Соколовська, І. Федосєєва, Т. Шкваріна та ін. [4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 16]. Ними розглядаються питання інтеграції іноземної мови як у різні напрями освітньої роботи, так і в різні види діяльності дітей. Наприклад, включення іноземної мови в процес ознайомлення дітей з природою зустрічаємо в роботах А. Беленької та І. Мордоус [2]; поєднання іноземної мови та формування елементарних математичних уявлень у дітей висвітлюють вітчизняні педагоги Н. Волощенко та І. Федосєєва [3, 13]; інтеграцію іноземної мови в різні види діяльності дошкільників знаходимо в працях І. Вронської, І. Косаревої, О. Нельзіної, С. Соколовської [5, 9, 10, 12]; побудову освітнього процесу та повсякденного життя дітей на основі занурення у штучне іншомовне середовище глибоко осмислене і висвітлено в наукових та методичних доробках українського педагога А. Гергель [7] та ін. Частково застосування інтегрованого підходу в роботі з дошкільниками ми знаходимо у вищезазначених педагогів, проте, варто відмітити, що прицільно питання симбіозу процесів навчання дітей іноземної мови та зображальної діяльності висвітлено у невеликої кількості педагогів, а саме: О. Бахталіна, О. Пиличева, О. Федотова, О. Шликова [11, 14].

Постановка завдання. Будь-яка творча діяльність є пріоритетної для дитини дошкільного віку, що спонукає уважно ставитися до її організації. Зображальна діяльність, зокрема

малювання, викликає у дошкільників стійкий інтерес та великий спектр емоцій. Така реакція може слугувати надзвичайно плідним підґрунтям для набуття і розширення знань. В контексті опанування дітьми іноземною мовою малювання, також, може використовуватися як засіб. Зокрема, предметне малювання, оскільки воно носить простий змістовий характер, але діяльнісний компонент достатньо потужний, щоб стимулювати пізнавальну активність.

Виклад основного матеріалу. Питання навчання дітей дошкільного віку іноземної мови піднімалися вченими з давніх часів: плинули віки, змінювалися умови освітньої діяльності, але завжди існували міжнародні взаєностосунки, що повертало педагогічний вектор у бік цілеспрямованої розробки методичних положень в даному контексті. На сучасному етапі розвитку науки Т. Шкваріна пропонує наступні вимоги до організації іншомовного навчання старших дошкільників:

- приступаючи до навчання дошкільників іноземної мови враховувати рівень анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей дошкільного віку;
- методична система для навчання дошкільників іноземних мов має базуватися на провідній формі діяльності дошкільників – грі. Хоча це не означає, що заняття з іноземної мови мають бути якимось видом розваг;
- дошкільники мають освоювати іноземну мову свідомо, навчання не повинно перетворюватися в імітаційний процес;
- процес навчання іноземних мов має носити розвивальний характер, не лише спиратися на сприймання, пам'ять, уяву, увагу, вміння і навички, а розвивати їх і формувати нові психічні якості;
- усі компоненти навчання дошкільників іноземних мов (відбір мовного матеріалу, його структуризація, зміст, форма діяльності педагога та дітей на заняттях) мають бути підпорядковані комунікативній меті [16, с.70-71].

Таким чином, йдучи до основної мети навчання будь-якої іноземної мови – розвиток комунікативної компетенції, ми зобов'язані сформулювати базові знання, на основі яких можна ефективно формувати навички іншомовного спілкування. Лексичний фонд мови виступає тією складовою, опанування якою дозволяє системно розвивати останні. Саме його оптимальна наповненість і методично грамотно організований навчальний процес забезпечують досягнення мети.

Лексична одиниця, як відомо, - це найменша мовна одиниця, що несе певне значення. Саме цим обумовлюється необхідність накопичення лексичних одиниць, адже формування словникового фонду вможливить побудову словосполучень та речень. Останні, в свою чергу, як вираження думки дитини, спонукатимуть до висловлювань. Однак, неможливо не враховувати особливості

сприймання дітьми іноземної мови в дошкільний період, їх психофізіологічні особливості розвитку під час вибору лексичних одиниць для вивчення, планування безпосередньо роботи з ними. Так, в методичній літературі пропонуються такі вимоги до підбору лексики для роботи з дітьми дошкільного віку:

- відповідність фонетичної складності слів рівню розвитку артикуляційного апарату дітей [1]. Ми не маємо забувати, що поряд з об'єктивною недорозвиненістю останнього, у дітей спостерігається його висока пластичність, що за присутності двох мовних систем в користуванні у дитини дозволить сформувати спектрально більш чисту та багатогранну іншомовну вимову.
- відповідність лексичних одиниць знанням дітей, їх пізнавальним інтересам [1]. Цієї вимоги потрібно дотримуватися з огляду на той факт, що без наявності у словнику дитини тієї чи іншої лексичної одиниці навчати її назві іноземною мовою недоречно, адже не відбудеться встановлення прямого зв'язку між словом та образом, що не дозволить зафіксувати в мозку іншомовне вираження певного поняття. Але недостатньо підбирати слова в межах знань дітей, необхідно забезпечити пізнавальну активність дітей як додатковий стимулюючий чинник запам'ятовування, що можливе лише за умови входження підбраного лексичного матеріалу в коло дитячих інтересів.
- циклічне розширення змісту лексичних одиниць, тобто послідовне пред'явлення назв предметів та явищ найближчого оточення) [1]. Забезпечуючи наступність між темами, ми від початку створюємо опору, на якій надбудовуються нові слова, що сприяє кращому запам'ятовуванню.
- частотність використання слів [1]. З огляду на насиченість словника і протилежну обмеженість словникового фонду дитини-дошкільника, ця вимога є важливим критерієм відбору лексичних одиниць. Тому що вивчення саме частотних слів дозволить частіше з ними стикатися у житті, що стимулюватиме довготривалу пам'ять.
- за завданням психолінгвістики слова проходять етапи узагальнення, та зберігаються у пам'яті у вигляді семантичних груп. Тому заняття повинні бути тематично побудовані [1]. Саме контекстне запам'ятовування підвищує результативність роботи з інформацією.
- доцільно використовувати комплексний підхід до підбору лексичного матеріалу (тобто для окремих занять підбираються слова за темами, які близькі/суміжні, що дозволить підбирати мовленнєві зразки, які найкраще поєднуються) [1].

Беручи до уваги різні пласти лексичного матеріалу та рецептивний чи продуктивний характер відповідного виду мовленнєвої діяльності, у дошкільників треба сформулювати такі види навичок:

- репродуктивні лексичні навички, тобто навички правильного вживання лексичних одиниць активного мінімуму в говорінні згідно із ситуацією спілкування, що передбачає оволодіння такими операціями: виклик лексичної одиниці з довготривалої пам'яті, її зовнішньо-мовленнєве відтворення у потоці мовлення; миттєве сполучення даної лексичної одиниці з іншими словами, що створюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності;
- рецептивні лексичні навички, тобто навички розпізнавання і розуміння лексичних одиниць активного і пасивного мінімумів при аудіюванні. У рецептивних видах лексичних навичок рівень творчості пов'язаний із сприйняттям слів у текстах, що призводить до виконання іншої розумової дії – встановлення сенсу лексичної одиниці і сенсу прослуханого (прочитаного) тексту;
- продуктивні лексичні навички, формування яких передбачається творчим етапом. Тут виробляється така якість лексичних навичок, як лексична креативність – здатність дитини до лінгвістичної і мовленнєвої творчості [15].

На нашу думку, в контексті навчання іноземної мови дітей дошкільного віку останній вид мовленнєвих навичок об'єктивно виражений меншою мірою. Але в будь-якому разі розвивати потрібно всі види і як свідчать проведені наукові дослідження, можна підвищити ефективність опанування іноземною мовою в дошкільні роки за рахунок інтеграції її в різні освітні лінії та види діяльності дітей.

Адже таким чином досягається:

- максимальне включення дитини в іншомовне середовище за рахунок необмеженості можливостей взаємодії за допомогою іноземної мови;
- запобігання стереотипу предметного сприймання іноземної мови та формування розуміння її як засобу спілкування;
- варіативність практичного застосування засвоєних лексичних одиниць, що забезпечує додаткову активізацію отриманих знань і цілеспрямовано спонукає розвиток оперативної пам'яті за рахунок альтернативного застосування отриманих знань. Це, в свою чергу, якісно впливає на закарбування іншомовної інформації та вивільняє стереотипи щодо модифікування граматичних конструкцій власного мовлення в подальшому;
- збільшує можливості закріплення аутентичної вимови;
- підвищується вмотивованість до спілкування в результаті комунікації в живих ситуаціях;
- мимовільна активація механізмів побудови висловлювання та їх практичне включення.

Аналіз психолого-педагогічних джерел дозволив дійти висновку, що питання вікових характеристик процесу навчання іноземної мови в дошкільний період дитинства ретельно вивчене, проте конкретизація даного аспекту стосовно застосування інтегрованого підходу чітко не прослідковується в наукових доробках. На нашу думку, це цілком обґрунтовано адже єдиних канонів не може існувати, тому що кожна освітня лінія і кожен вид діяльності мають свої специфічні особливості і, відповідно, процеси інтеграції в кожному конкретному випадку мають своєрідну реалізацію, яка залежить від змістового наповнення безпосередньо діяльності дитини. Так, наприклад фізичне виховання носить дієвий характер і, відповідно, лексико-граматичне наповнення інтеграції іноземної мови в нього міститиме обмежену кількість іменників, більшою мірою дієслова та речення наказового способу.

Окреме місце в житті дитини-дошкільника займає зображувальна діяльність, оскільки, на думку психологів, вона має тотожне цілепокладання як і ігрова діяльність, тобто на основі отриманого досвіду дозволяє певною мірою моделювати оточуючий світ відповідно власних вподобань, бажань та сподівань.

На думку українських психологів Р. Павелківа і О. Цигипала до особливостей дитячого малюнка відносяться наступні:

- схематизм;
- "прозорість" предмета: малюючи будинок, дитина зображує його одночасно ніби з кількох точок;
- недосконале зображення динаміки предметів: діти, особливо молодші дошкільники, використовують для цього звуконаслідування, жести; від моторної динаміки, передусім мимовільної, поступово переходять до зорової, зображувальної, а також зображення перспективи, пропорційності окремих частин предмета тощо [8].

Аналізуючи особливості зображувальної діяльності дітей взагалі і дитячого малюнка зокрема ми знаходимо певну залежність: відповідність простоти зображуваного прямолінійності мислення дітей. Така паралелізація характеристик підтверджує можливість

На думку сучасних українських педагогів О. Пиличевої та О. Шликової, синтез англійської мови як комунікативного засобу і продуктивних видів діяльності як виду мистецтва забезпечує дошкільнику наступні розвиваючі аспекти:

- розвиток лінгвістичних здібностей;
- розвиток психічних процесів (пам'яті, уваги, мислення, уяви);
- розвиток креативності і дивергентного мислення.

При цьому, як вважають автори, використання продуктивних видів діяльності під час навчання дошкільників іноземної мови дає педагогу наступні можливості:

- розширювати сферу застосування нової мови за рахунок включення іншомовної мови в образотворчу діяльність і занурення дітей у ситуації художньо-пізнавального пошуку;
- формувати іншомовні знання в учнів тематичним шляхом;
- зіставляти слово іноземною мовою з наочністю, забезпечуючи зорову опору для розуміння на слух;
- створити основну умову успішності навчання іноземній мові - інтерес і внутрішню мотивацію [11].

Знаходимо підтвердження вищезазначеному у наукових доробках Н. Гальскової, яка вважає, що зазначений вище позитивний вплив інтеграції малювання та іноземної мови обумовлений тим, що при навчанні іноземної мови дітей дошкільного віку необхідно дотримуватись принципів активності, наочності, доступності, свідомості, урахування рідної мови, опори на рідну мову, комунікативної спрямованості та ін. Здійснення зображувальної діяльності на заняттях іноземної мови якраз дозволяє забезпечити два з перелічених принципів – принципи активності та наочності [6].

Оскільки малювання, як таке, відображає оточуючу дійсність і, відповідно, дозволяє ретельніше її вивчати, то предметне малювання якнайпродуктивніше його акцентує. Це відбувається за рахунок того, що під час предметного малювання звертається максимальна увага на деталі: характерні ознаки, форму, кольори, частини. Таким чином, створюються умови для не лише для детального вивчення предмета, а й для включення великої кількості різнопланових лексичних одиниць, що все вищеперелічене називають.

На нашу думку, предметне малювання в силу простоти виконання та змістового наповнення може виконувати декілька функцій в контексті інтеграції з процесом формування у дітей іншомовного лексичного багажу:

- Інформаційна. Воно здатне забезпечити всі етапи роботи з інформацією: семантизацію нових лексичних одиниць іноземної мови, їх активації та закріплення;
- Стимулююча. Незалежно від того чи використовується вже готовий продукт дитячої зображальної діяльності, чи відбувається процес його створення сама фактична його наявність заохочує до мовленнєвої діяльності через бажання описати зроблене або висловити власну думку;
- Управлінська. В контексті навчання дітей іноземної мови предметне малювання здатне забезпечити педагогові можливість контролювати знання дітей (впізнавання на слух, аутентичне відтворення, репродукування лексико-граматичного матеріалу, висловлювання різних типів та т.ін.), що, в свою чергу, дозволяє реалізувати діагностично-прогностичні дії, корегуючи процес навчання.

Отже, ми бачимо, що своєрідність малювання взагалі та предметного зокрема, як виду дитячої діяльності, відкриває багато можливостей для реалізації інтегрованого підходу в контексті навчання дітей дошкільного віку іноземної мови.

Висновки. Реалізація інтегрованого підходу щодо навчання дітей дошкільного віку іноземної мови під час зображальної діяльності має специфічні особливості, проте є обґрунтованим й ефективним процесом. Він дозволяє не просто урізноманітнювати освітню діяльність з дітьми, розширювати рамки навчальної роботи, а, в першу чергу, підвищує ефективність навчання дітей іноземної мови через активізацію оперативної пам'яті.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський, БМ., 2016. 'Методика навчання англійської мови', *Херсонський державний університет*, 109 с.
2. Беленька, ГВ., Мордоус, Ю., 2003. 'Інтегроване навчання : навчально-методичний посібник для аспірантів та магістрів спеціальності «Дошкільне виховання»', *Навчально-методичний посібник*, Київ : *Видавництво «Логос»*, 116 с.
3. Бондар, ТВ., 2017. 'Психологічні особливості іншомовного навчання дітей старшого дошкільного віку'. Доступно : <http://www.psyh.kiev.ua/Бондар_Т.В._Психологічні_особливості_іншомовного_навчання_дітей_старшого_дошкільного_віку> [Дата звернення 30 Березня 2019].
4. Волощенко, НО., 2011. 'Інтеграція – шлях удосконалення професійної підготовки фахівців спеціальності «Дошкільна освіта. Іноземна мова» (на матеріалі курсу «Теорія і методика формування математичних уявлень»)', *Вісник Інституту розвитку дитини, Вип. 13, Серія: Філософія, педагогіка, психологія: Збірник наукових праць*, К. : *Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*, С. 64 – 68.
5. Вронская, ИВ., 1999. 'Методика обучения дошкольников английскому языку в различных видах неречевой деятельности : автореф ... канд.пед.наук: 13.00.02', Санкт-Петербург, 22 с.
6. Гальскова, НД., 2004. 'Теория и практика обучения иностранным языкам', *Начальная школа: метод. пос.*, М. : *Айрис-пресс*, 240 с.
7. Гергель, АФ., 1995. 'Педагогічні умови ефективності навчання іноземних мов на початковому етапі в середній школі (на матеріалі англійської мови): Дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01', *Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка*, К., 216 с.
8. Павелків, РВ., Цигипало, ОП., 2010. 'Дитяча психологія', К. : *Академвидав*, 432 с.
9. Косарева, ИГ., 2004. 'Интеграция иностранного языка в продуктивные виды детской деятельности', *Детский сад от А до Я, № 1*, М., С. 118-123.

10. Нельзіна, ЕН., 2000. 'Обучение дошкольников иностранному языку на интегративной основе : (На материале нем. яз.) : Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02', *Перм. гос. техн. ун-т*, Екатеринбург, 21 с.
11. Пиличева, ОВ., Шлыкова, ЕА., 2015. 'Интеграция английского языка с изобразительными видами деятельности в обучении дошкольников английскому языку'. Доступно : <http://nmcsova.ru/sites/default/files/konf2/pilicheva_o.v._shlykova_e.a._statya.doc> [Дата звернення 2 Квітня 2019].
12. Соколовська, СВ., 2005. 'Особисто орієнтований підхід у навчанні іноземної мови дітей шостого року життя: Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08', *Институт педагогіки Академії педагогічних наук України*, Київ, 17 с.
13. Федосєєва, ІО., 2017. 'Інтегровані заняття з АМ та математики як ефективний засіб формування іншомовних навичок говоріння дошкільників'. Доступно : <

References:

1. Andriyevs'kyu, ВМ., 2016. 'Metodyka navchannya anhliys'koyi movy (Methodology of teaching English)', *Khersons'kyu derzhavnyy universytet*, 109 s.
2. Byelyen'ka, НV., Mordous, ІО., 2003. 'Intehrovane navchannya : navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya aspirantiv ta mahistriv spetsial'nosti «Doshkil'ne vykhovannya» (Integrated learning: a manual for postgraduate students and masters of the specialty «Preschool education»)', *Navchal'no-metodychnyy posibnyk*, Kyiv : *Vydavnytstvo «Lohos»*, 116 s.

3. Bondar, TV., 2017. 'Psykhologichni osoblyvosti inshomovnoho navchannya ditey starshoho doshkil'noho viku (Psychological peculiarities of foreign language teaching of children of the senior preschool age)'. Dostupno : <http://www.psyh.kiev.ua/Bondar_T.V._Psykhologichni_osoblyvosti_ins_homovnoho_navchannya_ditey_starshoho_doshkil'noho_viku> [Data zvernennya 30 Bereznya 2019].
4. Voloshchenko, NO., 2011. 'Intehratsiya – shlyakh udoskonalennya profesiynoyi pidhotovky fakhivtsiv spetsial'nosti «Doshkil'na osvita. Inozemna mova» (na materialy kursu «Teoriya i metodyka formuvannya matematychnykh uyavlen'») (Integration is a way to improve the professional training of specialists in the specialty «Preschool education. Foreign Language» (on the material of the course «Theory and Methodology for the Formation of Mathematical Views»))', *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny, Vyp. 13, Seriya: Filosofiya, pedahohika, psykhohiia: Zbirnyk naukovykh prats'*, K. : Vydavnytstvo Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, S. 64 – 68.
5. Vronskaya, IV., 1999. 'Metodika obucheniya doshkol'nikov angliyskomu yazyku v razlichnykh vidakh nerechevoy deyatel'nosti: avtoref...kand.ped.nauk: 13.00.02 (Methods of teaching preschool children to the English language in various types of nonverbal activity : abstract of a candidate of pedagogical sciences: 13.00.02)', Sankt-Peterburg, 22 s.
6. Gal'skova, ND., 2004. 'Teoriya i praktika obucheniya inostrannym yazykam (Theory and practice of teaching foreign languages)', *Nachal'naya shkola: metod. pos.*, M. : Ayriss-press, 240 s.
7. Herhel', AF., 1995. 'Pedahohichni umovy efektyvnosti navchannya inozemnykh mov na pochatkovomu etapi v seredniy shkoli (na materialy anhliys'koyi movy): Dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: spets. 13.00.01 (Pedagogical conditions of the effectiveness of teaching foreign languages at an early stage in high school (on the material of the English language) : thesis for the degree of a candidate of pedagogical sciences: specialty 13.00.01)', *Kyyivs'kyy natsional'nyy universytet imeni T. H. Shevchenka*, K., 216 s.
8. Pavelkiv, RV., Tsyhypalo, OP., 2010. 'Dytyacha psykhohiia (Children's Psychology)', K. : Akademydav, 432 s.
9. Kosareva, IG., 2004. 'Integratsiya inostrannogo yazyka v produktivnyye vidy detskoy deyatel'nosti (Integration of a foreign language into productive types of children's activities)', *Detskiy sad ot A do YA, № 1*, M., С. 118-123.
10. Nel'zina, YeN., 2000. 'Obucheniye doshkol'nikov inostrannomu yazyku na integrativnoy osnove : (Na materiale nem. yaz.) : Avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 (Teaching preschoolers a foreign language on an integrative basis: (On the material of the German language): Abstract of the dissertation of the candidate of pedagogical sciences: 13.00.02)', *Perm. gos. tekhn. un-t*, Yekaterinburg, 21 s.
11. Pilicheva, OV., Shlykova, YEA., 2015. 'Integratsiya angliyskogo yazyka s izobrazitel'nymi vidami deyatel'nosti v obuchenii doshkol'nikov angliyskomu yazyku (Integration of English with visual activities in teaching preschool children to English)'. Dostupno : <http://nmcsova.ru/sites/default/files/konf2/pilicheva_o.v._shlykova_e.a._statya.doc> [Data zvernennya 2 Kvitnya 2019].

12. Sokolovska, SV., 2005. 'Osobysto oriyentovanyy pidkhid u navchanni inozemnoyi movy ditey shostoho roku zhyttya: Avto-ref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 (Personally oriented approach to teaching foreign language children of the sixth year of life: The author's abstract of the dissertation of the candidate of pedagogical sciences: 13.00.08)', *Institut pedahohiky Akademiyi pedahohichnykh nauk Ukrainy*, Kyiv, 17 s.
13. Fedosyeyeva, IO., 2017. 'Intehrovani zanyattya z AM ta matematyky yak efektyvnyy zasib formuvannya inshomovnykh navychok hovorinnya doshkil'nykiv (Integrated studies in English and Mathematics as an effective means to formulate Foreign language speaking skills for preschoolers)'. Dostupno : http://www.psyh.kiev.ua/%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%94%D1%94%D0%B2%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96_%D0%B7%D0%BD%D1%8F%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%B7_%D0%90%D0%9C_%D1%82%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D1%8F%D0%BA_%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%96%D0%BD%D1%88%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%BE%D0%BA_%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2 [Data zvernennya 3 Kvitnya 2019].
14. Fedotova, OK., 1987. 'Ispol'zovaniye slukhovikh i zritel'nykh opor dlya aktivizatsii rechevykh navykov i umeniy na urokakh angliyskogo yazyka v shkole (The use of rumors and visual supports to enhance speech skills in the English lessons at school)', Donetsk : *Donetskiy gosudarstvennyy universitet*, 83 s.
15. Chuvakova, TH., 2013. 'Formuvannya inshomovnykh leksychnykh navychok ditei doshkilnoho viku yak komponent profesiinoi kompetentsii vchytelia inozemnoi movy (Formation of foreign language lexical skills of children of preschool age as a component of professional competence of a foreign language teacher)', *Psyholoho-pedahohichni nauky*, S. 223–226.
16. Shkvarina, TM., 2007. 'Metodyka navchannya inozemnykh mov doshkil'nykiv : navchal'nyy posibnyk (Methodology of teaching foreign languages for preschool children: a manual)', K. : "Osvita Ukrainy", 300 s.